

Spis treści

PRZEDMOWA	13
CZĘŚĆ I. ZARYS TEORII PODATKU	
Rozdział I. Koncepcje podatkowe	15
Poprzednicy Adama Smitha	15
1. Wprowadzenie	15
2. Kameraliści	16
3. Fizjokratyzm	18
Myśl podatkowa Adama Smitha	20
1. Wprowadzenie	20
2. Zasady opodatkowania i ich znaczenie	21
A. Zasada dogodności opodatkowania	21
B. Zasada pewności opodatkowania	21
C. Zasada taniości opodatkowania	22
D. Zasada równomierności opodatkowania	23
3. Przerzucalność podatku	26
A. Przerzucanie podatku od renty gruntowej	27
B. Przerzucanie podatku od czynszu z domów	27
C. Przerzucanie podatku od zysku (dochodu z kapitału)	28
D. Przerzucanie podatku od płac	29
E. Przerzucanie podatku od towarów konsumpcyjnych	30
4. Fiskalizm i jego następstwa	31
5. Odniesienia do koncepcji A. Smitha	31
Myśl podatkowa Davida Ricardo	33
1. Wprowadzenie	33
2. Koncepcja przerzucalności podatków	34
A. Przerzucanie podatku od renty gruntowej	34
B. Przerzucanie podatku od od zysku	35
C. Przerzucanie podatku od płac	35
3. Reguła edynburska	36
Koncepcja równej ofiary	37
1. Wprowadzenie	37
2. Zasada równości ofiar J.S. Milla	38
3. Kontynuatorzy szkoły Milla	40
A. Tezy F.Y. Edgewortha	40
B. Alternatywne reguły koncepcji równej ofiary	41
4. Wnioski	42
Myśl podatkowa Adolfa Wagnera	43
1. Wprowadzenie	43
2. Socjalna funkcja opodatkowania	43
3. Zasady podatkowe	47
A. Zasady polityki finansowej	47
B. Zasady gospodarcze	48
C. Zasady sprawiedliwości	48
D. Zasady zarządzania podatkami	49
4. Wnioski	49

Koncepcja ekwiwalencji a koncepcja zdolności płatniczej	50
1. Wprowadzenie	50
2. Podstawowe różnice	50
A. Koncepcja ekwiwalencji	51
B. Koncepcja zdolności płatniczej	53
Myśl podatkowa Fritza Neumarka	56
1. Wprowadzenie	56
2. Zasady podatkowe F. Neumarka	57
A. Zasady fiskalno-budżetowe	58
B. Zasady etyczno-społeczne	58
C. Zasady ekonomiczne	58
D. Zasady techniki podatkowej	58
Współczesne problemy teorii opodatkowania w Polsce	59
1. Fiskalizm a sprawiedliwość	60
2. Podstawa podatku	61
3. Inflacja a podatki	64
4. System podatkowy a przeczucalność podatków	64
5. Podatki a wzrost gospodarczy	65
6. Międzynarodowe prawo podatkowe	67
7. Wnioski	68
Rozdział II. Pojęcie podatku	69
1. Wprowadzenie	69
2. Aspekt ustrojowy, ekonomiczny i prawny podatku	70
A. Aspekt ustrojowy podatku	71
(Konstytucja a podatki – zagadnienia ogólne, podatki w Konstytucji polskiej, zasady podatkowe sformułowane przez Trybunał Konstytucyjny)	
B. Aspekt ekonomiczny podatku	81
C. Aspekt prawny podatku	82
3. Podatek a opłata	84
4. Konstrukcja prawna podatku	85
A. Podmiot podatku	86
B. Przedmiot podatku	86
C. Podstawa podatku	87
D. Taryfa podatkowa	88
E. Ulgi podatkowe	95
F. Zwolnienia podatkowe	95
G. Wyłączenia podatkowe	96
5. Klasyfikacja podatków	96
A. Podatki przychodowe	97
B. Podatki dochodowe	98
C. Podatki majątkowe	99
D. Podatki konsumpcyjne	99
6. Prawodawstwo podatkowe	100
A. Motywy wprowadzania nowych podatków	101
B. Motywy nowelizacji ustaw podatkowych	101
C. Motywy znoszenia podatków	103

Rozdział III. Prawo podatkowe a prawo prywatne	104
1. Wprowadzenie	104
2. Pojęcia używane w ustawach podatkowych	105
A. Właściwość tekstu ustawy podatkowej	105
B. Definicje w tekście ustawy podatkowej	105
C. Sposoby formułowania definicji w tekście ustawy podatkowej	106
D. Pojęcia używane w ustawach podatkowych a pojęcia używane w prawie prywatnym	107
3. Ocena stanu faktycznego ukształtowanego wolą stron umowy a obowiązek podatkowy	108
4. Obejście ustawy podatkowej przy pomocy instytucji prawa prywatnego	111
5. Wnioski	112
Rozdział IV. Sanckje w prawie podatkowym	114
1. Wprowadzenie	114
2. Charakter prawny sankcji podatkowych	115
3. Rodzaje sankcji podatkowych	117
4. Wykaz sankcji podatkowych	118
A. Sankcje podatkowe stosowane w podatkach dochodowych	119
B. Sankcje podatkowe stosowane w podatku od towarów i usług	120
5. Wnioski	122
Rozdział V. System podatkowy	123
1. Wprowadzenie	123
2. Przesłanki budowy systemu podatkowego	124
A. Zasada trwałej wydajności podatku	124
B. Zasada sprawiedliwości	127
3. Zasada trwałej wydajności i zasada sprawiedliwości a system podatkowy	130
4. System podatkowy a granice opodatkowania	132
A. Absolutna granica opodatkowania	133
B. Względne granice opodatkowania (efekt Laffera, naruszanie źródeł podatku, naruszanie zasad podatkowych, naruszanie celów gospodarczych)	133
5. System podatkowy a polityk	138
6. Polityka podatkowa	142
A. Nauka o podatkach a polityka podatkowa	142
B. Przesłanki kształtowania polityki podatkowej w Polsce	145
Rozdział VI. Funkcje systemu podatkowego	148
1. Wprowadzenie	148
2. Funkcja fiskalna	149
3. Funkcja nefiskalna	151
A. Cel ekonomiczny	153
B. Cel społeczny	155
4. Zagadnienie neutralności podatkowej	157
A. Makroekonomiczny aspekt neutralności podatkowej	157
B. Mikroekonomiczny aspekt neutralności podatkowej	158
C. Neutralność a podatki bezpośrednie	159
D. Neutralność a podatki pośrednie	159

Rozdział VII. Postawy wobec opodatkowania	161
1. Wprowadzenie	161
2. Mentalność podatkowa	162
A. Mentalność podatnika	162
B. Mentalność organów podatkowych	166
3. Moralność podatkowa	167
A. Prawo naturalne	168
B. Doktryna pozytywistyczna	168
4. Opór podatkowy	169
A. Raje podatkowe	173
B. Doradca podatkowy	175
C. Złożoność procesów gospodarczych	176
D. Czyny niedozwolone	178
E. Wykorzystanie prawodawstwa podatkowego	178
F. Zjawisko „prania pieniędzy”	179
G. Przerzucanie podatku	181
5. Wnioski	186

CZĘŚĆ II. CZĘŚĆ OGÓLNA POLSKIEGO PRAWA PODATKOWEGO

Rozdział I. Ewolucja regulacji podatkowych w Polsce	187
1. System podatkowy I Rzeczypospolitej (okres państwa patrymonialnego, okres monarchii stanowej Rzeczypospolitej szlacheckiej, okres reform Sejmu Czteroletniego)	187
2. System podatkowy II Rzeczypospolitej (unifikacja systemu podatkowego, państwowy podatek dochodowy, państwowy podatek przemysłowy, podatek od nieruchomości i podatek od lokali, inne podatki, Ordynacja podatkowa z 15.03.1934)	192
3. System podatkowy Polski Ludowej (odejście od standardów demokratycznego państwa prawnego, pojawienie się powielaczowego prawa podatkowego, dekodyfikacja części ogólnej prawa podatkowego, brak sądowej kontroli rozstrzygnięć decyzji podatkowych)	216
Rozdział II. Zagadnienia ogólne Ordynacji podatkowej	218
1. Ogólne prawo podatkowe (szerokie i wąskie ujęcie, stanowisko wobec Ordynacji, kodyfikacja o Ordynacja podatkowa, struktura Ordynacji)	218
2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy Ordynacji podatkowej (zakres podmiotowy, zakres przedmiotowy, wyłączenia)	224
3. Podmioty stosunków prawopodatkowych (podmiot uprawniony i podmiot zobowiązany, państwowe organy podatkowe, samorządowe organy podatkowe, podatnik płatnik inkasent)	227
Rozdział III. Zobowiązania podatkowe w świetle Ordynacji podatkowej	235
1. Powstawanie zobowiązań podatkowych (obowiązek podatkowy, zobowiązanie podatkowe, zaniechanie ustalania zobowiązań podatkowych, przedawnienie prawa do ustalania zobowiązań podatkowych, metody powstawania zobowiązań podatkowych, decyzje konstytutywne organów podatkowych, samoobliczanie przez podatnika, obliczanie przez płatnika, deklaratoryjna decyzja podatkowa)	235

2. Wygasanie zobowiązań podatkowych (zapłata podatku, potrącenie, przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych podatnika na rzecz Skarbu Państwa albo gminy, umarzanie zaległości podatkowych, zaliczenie nadpłaty, zaniechanie poboru podatku, przedawnienie)	241
3. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta za zobowiązania	252
4. Następstwo prawne (sukcesja uniwersalna) w Ordynacji podatkowej (rodzów sukcesji, rodzaje sukcesji, sukcesja w prawie prywatnym, sukcesja w świetle ustawy z 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych i ustaw szczegółowych, rodzaje przekształceń i fuzji, przyczyny przekształceń i fuzji podmiotów gospodarczych, następstwo prawne przy przekształceniu lub połączeniu osób prawnych oraz komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, następstwo prawne spadkobierców).	255
5. Odpowiedzialność osób trzecich w Ordynacji podatkowej (charakter odpowiedzialności, uzasadnienie odpowiedzialności, sposób pociągania do odpowiedzialności, odpowiedzialność rozwiedzionego małżonka, małżonka ze zniesioną ustawową wspólnością majątkową, odpowiedzialność członka jego rodziny, odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa, firmanctwo, odpowiedzialność dzierżawcy – użytkownika nieruchomości, odpowiedzialność za zaległości spółek prawa cywilnego i handlowego)	264
6. Zabezpieczanie wykonania zobowiązań podatkowych (na majątku podatnika, hipoteka ustawowa, zastaw skarbowy)	271
Rozdział IV. Postępowanie podatkowe w świetle Ordynacji podatkowej	275
1. Ogólne postępowanie administracyjne a postępowanie podatkowe (model rozłączny, model inkorporacyjny, model mieszany).	275
2. Zasady ogólne postępowania podatkowego (charakter zasad, zasada praworządności, zasada prawdy obiektywnej, zasady udzielania pomocy prawnej, zasada czynnego udziału stron, zasada przekonywania stron, zasada szybkości i prostoty postępowania, zasada zaufania do organów podatkowych, zasada pisemności, zasada dwuinstancyjności, zasada trwałości decyzji ostatecznej, zasada jawności postępowania, zasada kontroli legalności decyzji podatkowej)	281
3. Postanowienia ogólne dotyczące postępowania podatkowego (właściwość rzeczowa, właściwość instancyjna, właściwość miejscowa, spory kompetencyjne, wyłączenie organu podatkowego, wyłączenie pracownika organu podatkowego, pojęcie strony, pełnomocnictwo, termin załatwienia spraw, doręczanie pism procesowych stronom, wezwanie do osobistego stawiennictwa, pomoc prawna, terminy, przywrócenie terminu)	292
4. Postępowanie podatkowe przed organem I instancji (data wszczęcia postępowania, środki dowodowe i ich klasyfikacja, kontrola podatkowa, deklaracje podatkowe, księgi podatkowe, dokumenty urzędowe, informacje bankowe, świadek, biegły, przesłuchanie strony, zawieszenie postępowania, rodzaje decyzji podatkowych, prostowanie błędów, wykładnia decyzji, postanowienia, koszty postępowania)	305

5. Zwyczajne i nadzwyczajne środki zaskarżania (odwołanie, samokontrola decyzji, niedopuszczalność odwołania, rozstrzygnięcie organu odwoławczego, wymiar uzupełniający, zakaz <i>reformationis in peius</i> , zażalenie, wznowienie postępowania, stwierdzenie nieważności, uchylenie lub zmiana decyzji ostatecznej, odszkodowanie za rzeczywiście poniesioną szkodę)	326
Rozdział V. Przymusowe wykonanie zobowiązań podatkowych	338
1. Zarys stanu prawnego (w okresie XX-lecia, dekret z 25.01.1947, ustawa z 17.06.1966)	338
2. Zasady postępowania egzekucyjnego (zasada celowości, zasada zastosowania najmniej uciążliwego środka, zasada niezbędności, zasada stosowania środków przewidzianych tylko w ustawie, zasada poszanowania minimum egzystencji, zasada zagrożenia, zasada obowiązku prowadzenia egzekucji)	341
3. Podmioty postępowania przymusowego (organ egzekucyjny, wierzyciel, zobowiązany)	344
4. Przebieg postępowania egzekucyjnego w sprawach zobowiązań podatkowych (tytuł wykonawczy, zarzut, skarga na czynności egzekucyjne, wniosek o wyłączenie spod egzekucji, przeszkody w prowadzeniu egzekucji)	348
5. Środki egzekucji zobowiązań podatkowych (egzekucja z nieruchomości, wyjawienie majątku, egzekucja z pieniędzy, egzekucja z wynagrodzenia za pracę, egzekucja z emerytury i renty, egzekucja z rachunku bankowego, zajęcie innych wierzytelności, egzekucja z ruchomości)	355
6. Postępowanie zabezpieczające w sprawach zobowiązań podatkowych	358
Rozdział VI. Sądowa kontrola orzeczeń w sprawach podatkowych przez Naczelną Sąd Administracyjny	362
1. Organizacja, właściwość i zakres działania Naczelnego Sądu Administracyjnego (ewolucja kompetencji NSA, kryteria sądowej kontroli, uprawnienie do wniesienia skargi, tryb wniesienia skargi, wymogi formalne skargi)	362
2. Tryb sądowej kontroli spraw podatkowych (samokontrola przez organ podatkowy, braki formalne skargi, stosowanie pomocnicze przepisów k.p.a. i k.p.c., przywrócenie terminu do wniesienia skargi, wstrzymanie wykonania, postępowanie rozpoznawcze, granice skargi, pełnomocnictwo, rozprawa, wyrok, postanowienie, kara grzywny, rewizja nadzwyczajna, wznowienie postępowania)	378
Rozdział VII. Przestępstwa i wykroczenia podatkowe	392
1. Wprowadzenie	392
2. Różnice między przestępstwem a wykroczeniem	392
3. Dobrowolne poddanie się karze i czynny żal	395
A. Dobrowolne poddanie się karze	395
B. Czynny żal	397
4. Klasyfikacja przestępstw podatkowych	398
A. Przestępstwa stwarzające szczególne zagrożenie dla realizacji dochodów budżetowych	398

B. Przepięstwa nie stwarzające szczegóznego zagrożenia dla realizacji dochodów budżetowych	400
5. Wykroczenia skarbowe	401
6. Wnioski	401

CZĘŚĆ III. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA POLSKIEGO PRAWA PODATKOWEGO

Rozdział I. Podatki pośrednie	403
Podatek od towarów i usług	403
1. Wprowadzenie	403
2. Konstrukcja prawna podatku	405
A. Zakres podmiotowy, zwolnienia i wyłączenia podmiotowe	405
B. Zakres przedmiotowy, zwolnienia i wyłączenia przedmiotowe	415
C. Obowiązek podatkowy	423
D. Podstawa opodatkowania	424
E. Stawki podatku	428
F. Sposób i terminy płatności podatku	430
G. Specyfika podatku (zasady obliczania podatku, zasady zwrotu podatku, obowiązki ewidencji i sankcje za jego naruszenie)	432
H. Podatek VAT a harmonizacja podatków w Unii Europejskiej	436
Podatek akcyzowy	437
1. Wprowadzenie	437
2. Prawna ochrona dochodów z podatku akcyzowego	439
A. Obowiązek banderolowania	439
B. Szczególny nadzór podatkowy	441
3. Konstrukcja prawna podatku akcyzowego	443
A. Zakres podmiotowy	443
B. Zakres przedmiotowy	444
C. Podstawa podatku	445
D. Stawki podatkowe	446
Podatek od gier	448
1. Wprowadzenie	448
2. Konstrukcja prawna podatku	448
A. Zakres podmiotowo-przedmiotowy	448
B. Gry losowe	449
C. Zakłady wzajemne	449
D. Podstawa podatku	450
E. Stawki podatku	450
Rozdział II. Podatki bezpośrednie	451
Podatek dochodowy od osób fizycznych	451
1. Charakter podatku dochodowego (podatek globalny i cedularny, wymogi – zasady dobrego podatku dochodowego, pojęcie dochodu podatkowego, sposób ustalania dochodu podatkowego)	451
2. Konstrukcja prawna polskiego podatku dochodowego od osób fizycznych (podstawa prawna, podmiot podatku, przedmiot opodatkowania, źródła przychodu, zwolnienia podatkowe, podstawa opodatkowania, przychód, koszty uzyskania przychodu, szczególne metody ustalania dochodu, ustalenie podstawy opodatkowania, ulgi podatkowe, skala podatkowa, prorodzinność podatku, ryczałty, technika poboru)	458

Podatek dochodowy od osób prawnych	485
1. Charakter podatku dochodowego od osób prawnych	485
2. Konstrukcja prawna polskiego podatku dochodowego od osób prawnych (podstawa prawna, podmiot podatku, zwolnienia, przedmiot podatku, koszty uzyskania przychodu, podstawa opodatkowania i stawki, technika poboru)	487
Podatek rolny	494
1. Charakter podatku rolnego (cztery typy podatku, podatek kontygentowo-repartycyjny, podatek gruntowy)	494
2. Konstrukcja prawna podatku rolnego (podstawa prawna, podmiot podatku, przedmiot opodatkowania, zasady ustalania podatku, zwolnienia i ulgi podatkowe)	496
Podatek od spadków i darowizn	500
1. Charakter podatku od spadków i darowizn	500
2. Konstrukcja prawna podatku od spadków i darowizn (podstawa prawna, podmiot podatku, moment powstania obowiązku podatkowego, przedmiot podatku, zwolnienia przedmiotowe, podstawa opodatkowania, stawki podatkowe, ulgi podatkowe, technika poboru podatku)	502
Podatek od nieruchomości	508
1. Charakter podatku od nieruchomości (podatki majątkowe, podatek katastralny)	508
2. Konstrukcja prawna podatku od nieruchomości (podstawa prawna, podmiot podatku, przedmiot podatku zwolnienia przedmiotowe podstawa opodatkowania, stawki podatkowe, technika poboru podatku)	509
Rozdział III. Opodatkowanie w stosunkach z zagranicą	514
1. Wprowadzenie	514
2. Międzynarodowe podwójne opodatkowanie	517
3. Charakter prawny umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	519
4. Treść Umowy Modelowej	522
A. Zakres podmiotowy	522
B. Zakres przedmiotowy	523
C. Podstawowe definicje	524
D. Zasada równego traktowania	525
E. Metoda zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu	526
F. Zagadnienia proceduralne	527
G. Wejście w życie umowy	528
H. Wypowiedzenie umowy	528
5. Wnioski	528